

๒.๒.๒ จิตรกรรมในจังหวัดนครราชสีมา

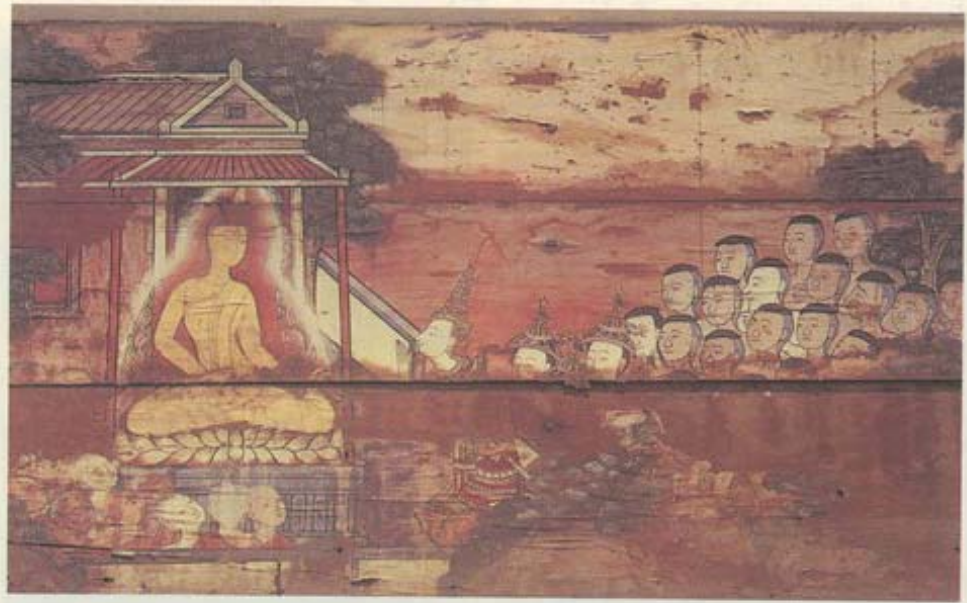
การบันทึกเรื่องราวต่างๆ สมัยโบราณบันทึกลงในศิลาจารึก หรือจารบนใบลาน ด้วยอักษรขอม มอญ ไทย หรือบันทึกเหตุการณ์ต่างๆ ด้วยการเขียนภาพจิตรกรรม ในสมุดข่อย วาดบนแผ่นไม้ วาดบนผ้าหรือวาดบนฝาผนัง ทำให้คนรุ่นหลังมองเห็นสภาพในอดีตได้ชัดเจน ทั้งชีวิตความเป็นอยู่ การแต่งกาย บ้านเรือนที่อยู่อาศัย เครื่องมือเครื่องใช้ การละเล่น และวัฒนธรรมประเพณี ฯลฯ

วัด เป็นศูนย์รวมงานจิตรกรรมในอดีตที่สำคัญ และเป็นแหล่งภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่น ดังนั้นจิตรกรรมในวัดต่างๆ จึงแสดงออกทางด้านความคิด ฝีมือ เช่น เส้นของ ลวดลาย สีต่างๆ ที่แสดงสื่อความหมายให้เห็นอย่างเด่นชัด

ในสมัยอยุธยาและรัตนโกสินทร์ ส่วนใหญ่งานจิตรกรรมเป็นงานสร้างสรรค์ เป็นพุทธบูชา ส่วนใหญ่เขียนในสิม หรือโบสถ์ของวัด ภาพที่วาดส่วนใหญ่เป็นฝีมือช่างชาวบ้าน แตกต่างกันไปตามสกุลช่าง นอกจากแสดงเนื้อเรื่อง พุทธประวัติ และชาดกแล้ว นิยมวาดความเป็นอยู่วัฒนธรรมประเพณี สภาพแวดล้อมในสมัยนั้น แฝงไว้ด้วยคติธรรม ปรัชญา ทำให้ภาพมีคุณค่า จิตรกรรมพื้นบ้านของวัดหลายแห่งในปัจจุบันไม่คำนึงถึงเรื่องความงาม และเนื้อหาเท่าช่วงสมัยก่อน ผลงานจึงด้อยคุณภาพ

จิตรกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ในจังหวัดนครราชสีมาส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลจากศิลปะอยุธยาแทบทั้งสิ้น เช่น

จิตรกรรมที่วัดบึง ถนนจอมพล อำเภอเมือง เป็นภาพเขียนด้วยเทคนิคสีฝุ่นบนผ้าดิบ (ภาพพระภู) แล้วติดลงบนแผ่นไม้ วิธีการแบบนี้ไม่ค่อยพบมากนัก เดิมภาพดังกล่าวประดับอยู่บนคอสองของศาลา แต่ได้รื้อแผ่นไม้ลงมาเก็บไว้ สภาพค่อนข้างชำรุด พอจับเนื้อเรื่องราวที่เขียนได้ว่า ส่วนใหญ่เป็นเรื่องพุทธประวัติ และบันทึกเรื่องราวชีวิตชาวบ้านบ้างเล็กน้อย

จิตรกรรมวาดบนผ้าดิบแสดงเรื่องเกี่ยวกับศาสนาพุทธที่วัดบึง

ตู้พระธรรมลายรดน้ำ ที่วัดบึง อำเภอมือง นครราชสีมา ศิลปะสมัยรัตนโกสินทร์

จิตรกรรมวัดบูรพาราม

หรือวัดบุรพ์ อาจเขียนสมัยหลังภาพที่วัดบึง เพราะเทคนิคการเขียนต่างกัน เขียนเรื่องทศชาติบนแผ่นสังกะสีติดบนคอเสาของหอฉัน ตัวภาพตัดเส้นด้วยฝีมือประณีต เป็นภาพโทนสีน้ำตาลอ่อน

จิตรกรรมเรื่องพุทธประวัติ

ในโบสถ์วัดหน้าพระธาตุ หรือวัดตะคุ ตำบลตะคุ อำเภอปักธงชัย จิตรกรได้สอดแทรกปรัชญา ปรัชนาธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี วิธีการดำรงชีพของคนในท้องถิ่น เช่น การทำนา ค้าขาย ชนไก่ การละเล่นต่างๆ การทำศึกสงครามป้องกันเมือง ทั้งสอดแทรกภาพกามวิสัย (erotic) อย่างแนบเนียน โดยใช้เทคนิคการวาดแบบสีฝุ่นทั้งหมด สืบได้จากรูปแบบ วิธีการ

จัดภาพและเทคนิคที่เขียน อยู่ในศิลปะสมัยรัตนโกสินทร์ กรมศิลปากรได้อนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนังนี้และขึ้นทะเบียนโบราณสถานแล้ว นอกจากนี้มีภาพเขียนในหอไตรทางทิศตะวันออกของโบสถ์และประตูด้านในลายรดน้ำฝีมือประณีตลบเลือนไปบ้างแล้ว

จิตรกรรมในโบสถ์วัดพุ่มคงคาหรือวัดบ้านนกออก อำเภอปักธงชัย เป็นภาพเขียนบนผ้าเพดานโบสถ์ เรื่องคติธรรมและปรัชนาธรรม เช่นค่างควากินกบ หรือค่างควากินงู โทนสีน้ำตาลอมเขียว (เขียวขี้ม้า) ฝีมือประณีตมาก ยากจะหาช่างในสมัยนี้มาเทียบได้ สันนิษฐานว่าวาดในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เดิมชำรุดมาก ใน พ.ศ. ๒๕๔๐ กรมศิลปากร

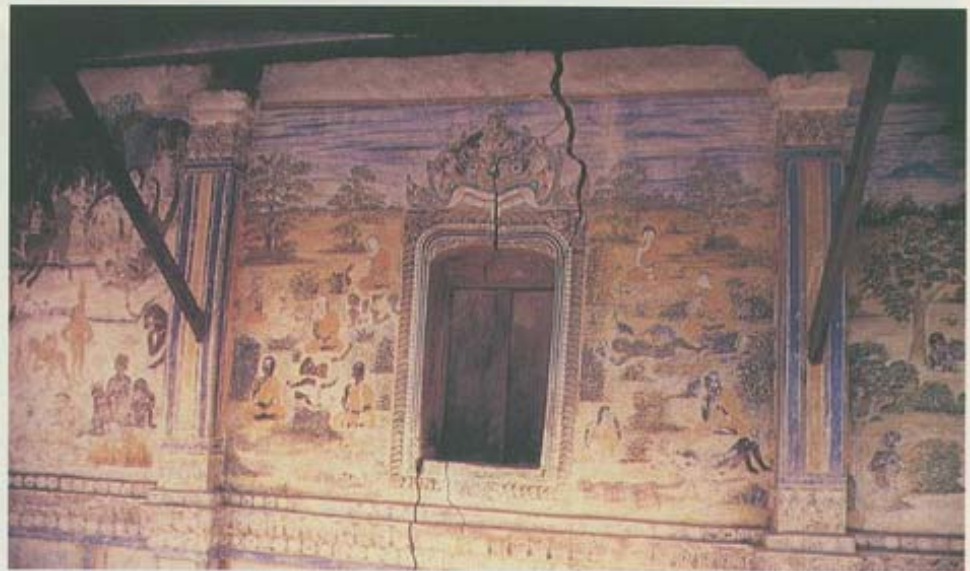

จิตรกรรมวัด
หน้าพระธาตุ
หรือวัดตะคุ
อำเภอปรางค์
จิตรกรรมที่วัด
ปทุมคงคา
(นอกออก)
อำเภอปรางค์

ได้อุรักษ์ โดยใช้วิธีการแบบเก่าเป็นหลัก คือใช้ดินสอพอง กาวมะขวิด และได้เสริมความคงทนด้วยเทคนิคสมัยใหม่

จิตรกรรมวัดโคกศรีสะเกษ ชื่อวัดสันนิษฐานว่าเพี้ยนมาจากคำว่า การะเกต เนื่องจากมีต้นการะเกตเป็นจำนวนมากในบริเวณวัด แต่บางท่านว่าเดิมชื่อวัดโคก ต่อมาได้มีชาวจังหวัดศรีสะเกษปรับปรุงจึงได้ชื่อว่า วัดโคกศรีสะเกษ โบสถ์วัดนี้มีร่องรอยว่า สร้างตามแบบพระราชนิยม เพราะมีการตกแต่งประตูหน้าต่างด้วยชามกระเบื้องสมัยรัชกาลที่ ๓ แต่ปัจจุบันได้หลุดร่วงไปเกือบหมดสิ้น เหลือเพียงร่องรอยของการประดับตกแต่งเป็นเค้าให้เห็นอยู่

พระครูจิรวัดน์ กิตฺตโร เจ้าอาวาสวัดในปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๔๒) เล่าว่า ภาวาวัดนี้เขียนขึ้นเมื่อราว พ.ศ. ๒๔๓๒ ฝีมือช่างเชื้อสายตระกูลโรจนนิมพลี สภาพ

จิตรกรรมวัด
โคกศรีสะเกษ
อำเภอปรางค์กู่

จิตรกรรม
วัดศรีสุพรรณ
(ทองหลางน้อย)
อำเภอบัวใหญ่

๑๕๘

จิตรกรรม
ที่วัดโนนไทย
อำเภอโนนไทย

จิตรกรรมฝาผนังศาลาเก่าก่อนช้างสมบูรณ เล่าเรื่องปริศนาธรรมทางพุทธศาสนาเป็นภาพ
โทนสีน้ำเงิน

ภาพจิตรกรรมในโบสถ์ส่วนใหญ่ชำรุดเพราะหลังคาโบสถ์รั่วเป็นเหตุให้
น้ำฝนไหลลงทำลายภาพเขียน ใน พ.ศ. ๒๕๔๐ กรมศิลปากรได้บูรณะหลังคาโบสถ์
เพื่อรักษารูปแบบของสถาปัตยกรรมและจิตรกรรมให้ดีที่สุด

จิตรกรรมวัดศรีสุภณ (ทองหลางน้อย) อยู่ที่บ้านทองหลางน้อย ตำบล
ดอนตาหิน อำเภอบัวใหญ่ เป็นเรื่องเกี่ยวกับพุทธศาสนา ด้านตะวันออกเป็นภาพช้าง ๒
เชือกชูดอกบัวเข้าหากัน ด้านตะวันตกเป็นภาพเล่าเรื่องนรกภูมิ ด้านเหนือเป็นภาพนรกภูมิและ
การเกิดแก่เจ็บตาย ด้านใต้เป็นภาพนรกภูมิและการโปรดสัตว์

ภาพเขียนที่วัดโนนไทย อำเภอโนนไทย เขียนในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ - ๒๕๔๑
โดยนายเจริญชัย ต้นครองจันทร์ อาจารย์คณะวิชาศิลปกรรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
วิทยาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นครราชสีมา เขียนบนผนังศาลาที่พักสงฆ์ ชั้น ๒ ทั้งหมด

๘ ภาพ เขียนเรื่องพุทธประวัติ และชาดก แต่งไว้ด้วยปรัชญา มีจุดประสงค์เขียนให้ครบตามหมวดของงานศิลปะไทย คือ กนก นารี กบี่ คชะ โดยใช้สีอะครายลิกและปิดทอง ตามแบบวิธีการสมัยใหม่ ได้แก่

ภาพวราหะอวตาร ทิศตะวันออก เล่าเรื่องพระนารายณ์ปราบทริภุคย์ เป็นการทาลายธรรม

ภาพวิมุติมรรคา ด้านทิศตะวันออกเช่นกัน เล่าเรื่องการออกผนวชของพระพุทธองค์ การเจริญกรรมฐานและปฏิบัติธรรม ในภาพแสดงสิ่งก่อสร้าง เช่น ปราสาท เรือนยอด และลักษณะการครองผ้าของพระในอิริยาบถ ๔ ของการปฏิบัติ

ภาพผกาพรหม และช้างนาฬาคีรี ตรงมุขกลางอาคารด้านตะวันออก เล่าเรื่องการละทิ้งของท้าวผกาพรหม และช้างนาฬาคีรี กลับมาตั้งอยู่ในสัมมาทิฐิเคารพพระพุทธองค์

ภาพแม่พระธรณีบีบมวยผม ด้านตะวันตกของอาคาร

ภาพชนะมาร มุขกลางทิศเหนือ

ภาพปิดทองหลังพระ ด้านทิศเหนือ

ภาพมหากปิชาดก ด้านตะวันตก เล่าเรื่องราวพระโพธิสัตว์เสวยพระชาติเป็นพระยวณาร

ภาพปรมัตถทานบารมี ทิศตะวันตก เล่าเรื่องราวพระโพธิสัตว์เสวยพระชาติเป็นฤาษี

